

FEN LİSESİNDE YAŞANAN SORUNLARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Prof. Dr. İlhan Günbayı
Akdeniz Üniversitesi
igunbayi@akdeniz.edu.tr

Fatoş Yücedağ
Akdeniz Üniversitesi
fatosyucedag@hotmail.com

Berrak Emir Yücel
Akdeniz Üniversitesi
berrakemiryucel@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı; Antalya Döşemealtı Yusuf Ziya Öner Fen Lisesinde yaşanan sorunları ve bu sorunlara ilişkin okulun öğretmen, öğrenci ve yöneticilerinin bakış açısıyla belirleyerek çözüm önerileri sunmaktır. Nitel olarak bütüncül tek durum desenli durum çalışması olarak tasarlanan araştırmanın katılımcılarını; 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında okulda görev yapan 4 öğretmen, 3 yönetici ve 4 farklı sınıf seviyesinde eğitim gören toplam 15 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre belirlenmiş ve araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmede veriler, araştırmacılar tarafından not alınarak elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik ve metafor analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda okulda yaşanan sorunların belirlenmesi, en aza indirgenmesi ve daha etkin yönetilmesi için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Fen lisesi, sorunlar, çözüm önerileri.

TEACHERS', STUDENTS' AND ADMINISTRATORS' OPINIONS ON THE PROBLEMS EXPERIENCED AT SCIENCE SCHOOL: A CASE STUDY

Abstract

This study aims to identify the problems of Antalya Döşemealtı Yusuf Ziya Öner Science High School according to the students', teachers' and school administrators' views as well as offering suggestions to these problems. The research is a qualitative study and also in pattern of holistic-single case study. The participants are 15 students attending four different grades, 4 teachers and 3 school administrators of the school during 2013-2014 Academic Year. The attendants were determined among volunteers and structured interview forms were used as data collection instruments. The data of these interviews were obtained by note-taking by the researcher. Content and metaphor analysis methods were applied to the collected data. As an outcome of the research some suggestions have been offered in order to identify and minimize the problems at school as well as managing the school more effectively.

Key Words: Science School, problems, Suggested Solutions.

GİRİŞ

Özellikle II. Dünya Savaşı ile birlikte başlayan, ülkeler arasındaki teknoloji yarışı, ulusları öncelikle orta öğretim çağından itibaren yeni öğretim programları saptamaya yöneltmiştir. Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren oluşmaya başlayan bu düşünce ile 3 Nisan 1962 gün ve 675 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı emri ile “Fen Lisesi Açılması Konusu İnceleme Komisyonu” kurulmuştur. Komisyon tarafında hazırlanan raporda Fen Lisesi kurulması ile fen sahasında üstün kabiliyet gösteren çocukların eğitilmesi için özel fırsatların doğacağı böylelikle Türkiye’de endüstri ve yükseköğretim için araştırmacıların yetiştirilmesinin sağlanacağı belirtilmiştir.1963 yılı başlarında Fen Lisesi fikri 4’lü proje olarak ele alınmıştır. Bu projeye Milli Eğitim Bakanlığı, Ford Vakfı, ODTÜ ve AİD (Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı) katılmışlardır. Hazırlanan programa göre Fen Lisesi projesinin Ankara’daki Üniversiteler ve ABD’nde Florida State Üniversitesi tarafından ortaklaşa yürütülmesi öngörülerek Proje 23 Ekim 1963’de fiili olarak başlamıştır. Böylece; Türkiye’de Fen Lisesi kurulması fikri proje olarak ele alındıktan sonra, Milli Eğitim Bakanlığı’nda “Fen Lisesi Projesi Danışma Kurulu” kurulup 1963 yılında faaliyete başlamıştır. Bu kurul, önce 6’sı Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, 4’ü ODTÜ’nden 10 üniversite öğretim üyesi seçerek projeye bilimsel yönden katkılarını sağlamıştır. Danışma Kurulu ayrıca Fen Lisesinde Matematik, Kimya, Fizik ve Biyoloji derslerini okutacak 30 öğretmen seçmiş, daha sonra yapılan sınavlarla diğer öğretmenler belirlenmiştir. Seçilen fen dersleri öğretmenleri özel eğitimlere tabi tutulup Amerika’ya gönderilerek branşlarında ki gelişmeleri tetkik ve takip etmişler. Ders programları hazırlamışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı Test ve Araştırma Bürosunun yaptığı iki dereceli bir sınavla 96 öğrenci seçilmiş ve 1964 Ekim ayında Fen Lisesi eğitim ve öğretime faaliyetine fiilen başlamıştır. Fen Lisesi projesi 1967 yılına kadar Türk bilim adamları ve eğitimcilerinden oluşan “Fen Lisesi Yönetim ve Danışma Kurulu” adında bir komisyon tarafından yürütülmüş, o tarihten sonra Milli Eğitim Bakanlığı’na bırakılmıştır. 1982 yılına kadar tek fen lisesi olarak eğitim veren okulun adı 1982 yılından sonra Ankara Fen Lisesi olarak değiştirilmiştir (MEB,2013a).

10/01/1999 tarihli ve 23579 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Fen Liseleri Yönetmeliğine göre, Fen liseleri; eğitim-öğretim süresi 4 yıl olan yatılı ve karma okullardır. Bu okullarda öğrenci velilerinin istekleri doğrultusunda gündüzlü öğrenciler de öğrenim görebilirler. Fen Liseleri, öncelikle fen alanı ile ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır. Fen liselerinde, Bakanlıkça uygun görülen ders çizelgeleri ve öğretim programları uygulanır. Fen programlarında laboratuvar ve uygulama çalışmalarına ağırlık verilir. Eğitim-öğretim Türkçe yapılır. Matematik ve fen grubu derslerindeki teknik terimlerin yabancı dildeki karşılıkları da öğretilir. Temel amacı “ Bilim İnsanı” yetiştirmek olan bu okulların en büyük özelliği yurt genelinde yapılan sınavlarda tercih sıralaması sonucu oluşan en yüksek puanları alan öğrencilerden oluşmasıdır. Bunun yanı sıra bu okullarda görev yapan öğretmenler de yazılı ve sözlü sınavlardan geçerek göreve gelirler. Görevleri süresince de seminer, kurs ve hizmet içi eğitimlerle sürekli kendilerini geliştirmeleri sağlanır. Ayrıca 10/01/1999 tarihli 23579 sayılı yönetmelik ek-1 formuna alanında yüksek lisans yapmış olmaları maddesinin eklenmesiyle verilen eğitimin kalitesi bir basamak daha yükseltilmeye çalışılmıştır(MEB, 1999).

Bugün Türkiye genelinde toplam 144 Fen Lisesinin 2.032 dersliğinde 19.316’sı erkek, 19.354’ü kadın olmak üzere toplam 38670 öğrencimiz eğitim görmektedir. Bu kurumlarımızda 2.137’si erkek, 807’si kadın olmak üzere 2.032 öğretmenimiz görev yapmaktadır(MEB,2013b). Fen lisesi Türkiye’de genel liseler arasında en çok tercih edilen, en prestijli ve girmesi en zor olan lisedir (Doğan, Oruncak ve Günbayı, 2003). Üniversiteye %100 öğrenci yerleştirme oranı göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizde ortaöğretim kurumları arasında en kaliteli eğitimin verildiği fen liselerinin buna rağmen sorunları vardır. Bu sorunları sistem açısından, öğrenciler, yöneticiler ve öğretmenler açısından 4 başlık altında değerlendirmek mümkündür.

Bu araştırmada Türk Eğitim Sisteminin sorunları çerçevesinde orta öğretim kurumlarından Fen Liselerinde yaşanan sorunlar nelerdir? Problem cümlesi çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır.

Öğrenci açısından,

1. Fen Liselerini tanımlar mısınız? Fen Liseleri Size ne anlam ifade ediyor? Bu konuda görüşleriniz nelerdir?
2. Okulda arkadaş/akranlarınızla yaşadığınız sorunlar nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?
3. Öğretmenlerinizle yaşadığınız sorunlarınız nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?
4. Okul yöneticileri ile yaşadığınız sorunlarınız nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?

5. Öğretmenleriniz size göre alanlarında yeterli midir? Bu konuda yaşadığınız sorunlar nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?
6. Bilimsel faaliyetlere katılımınız yeterli midir? Beklentileriniz nelerdir?
7. Okulda yeterli sosyal, kültürel, sportif faaliyet yapılmakta mıdır? Katılım yeterli midir?
8. Aldığınız eğitim üniversiteye yönelik beklentilerinizi karşılıyor mu? Neden?
9. Bunların dışında okulunuz ya da eğitiminizle ilgili yaşadığınız aksaklıklar, sorunlar nelerdir? Sizce nasıl çözülür?
10. Okulu bir eşya, canlı, makine ya da aklınıza gelecek herhangi bir şeye benzetmeniz gerekse bu ne olur? Neden?

Yönetici ve Öğretmen açısından,

1. Fen liselerini tanımlar mısınız? Fen liseleri size ne anlam ifade ediyor? Bu konuda görüşleriniz nelerdir?
2. Öğrencilerle yaşadığınız sorunlar nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?
3. Meslektaşlarınızla yaşadığınız sorunlar nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?
4. Velilerle yaşadığınız sorunlar nelerdir? Çözüm önerileriniz nelerdir?
5. Öğretmen olarak kendinizi alanınızda yeterli buluyor musunuz? Yetersiz gördüğünüz noktalar varsa bu durum sizce nasıl çözülebilir?
6. Bilimsel faaliyetlere katılma ve bunları sürdürme konusunda sorun yaşıyor musunuz?
7. Bunların dışında okul ve öğretimle ilgili yaşadığınız sorular nelerdir? Sizce nasıl çözülebilir?
8. Okulu bir eşya, canlı, makine ya da aklınıza gelecek herhangi bir şeye benzetmeniz gerekse bu ne olur? Neden?

YÖNTEM

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Bu araştırmada durum (örnek olay) araştırması yöntemi kullanılmıştır ve Bütüncül Tek Durum desenindedir. Durum çalışmaları; olgu/olay ile içerik arasındaki sınırların açık bir şekilde belirlenmediği; ancak bir olgunun/olayın kendi gerçek yaşam ortamında araştırıldığı ve “Nasıl?” ya da “Niçin?” sorularının sorulduğu görgül bir araştırma deseni olarak tanımlanmaktadır (Yin, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamada kullanılan görüşme, doküman analizi ve metafor analizi kullanılarak veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu veri toplama yöntemlerinden ilki görüşme formlarıdır. Görüşme yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizi katılımcılarla yapılan görüşmelerden başlar. Verilerin analizi sırasında, veriler sürekli olarak kaydedilir ve daha sonra kategorilere ayrılır. Görüşme kayıtları düzenli olarak gözden geçirilir (Cohen, Manion and Morrison, 2007). Katılımcıların Fen liselerinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulara dayanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları katılımcı türüne (Yönetici ve Öğretmen, Öğrenci) uygun bireysel görüşme formunda dönüştürülerek uygulanmıştır. Araştırmada ikinci veri toplama yöntemi olarak Doküman Analizi kullanılmıştır. Varolan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamayı “belgesel tarama” (Madge, 1965), “belgesel gözlem” (Duverger, 1963), Rummel (1968) ve daha pek çok araştırmacı “döküman yöntemi” olarak tanımlamaktadırlar. Best (1959) ise bu yöntemi mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak, sistemli incelenmesi olarak ifade etmektedir (Karasar, 2005). Araştırmada üçüncü veri toplama yöntemi metaforlardır. Nitel araştırmada metaforlar anlaşılması güç gerçeklikleri tanımlamada güçlü bir strateji olarak işlev görür (Miles & Huberman, 1994). Katılımcıların, okula ilişkin ürettikleri metaforların, Fen liselerinde yaşanan sorunları yansıtacağı düşüncesinden yola çıkarak katılımcılardan okul hakkında metafor üretmeleri istenmiştir. Bu amaçla katılımcılara “Okulu bir eşya, canlı, makine ya da aklınıza gelecek herhangi bir şeye benzetmeniz gerekse bu ne olur? Neden?” sorusu sorulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Antalya ili Döşemealtı ilçesi Yusuf Ziya Öner Fen Lisesinde görev yapmakta olan 4 yönetici, 34 öğretmen ve 354 öğrenci oluşturmaktadır (MEB, 2013c). 3 yönetici, 4 öğretmen ve 15 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmede katılımcı istekliliği gözlemlenmiştir.

BULGULAR

ÖĞRENCİLERİN FEN LİSESİNDE YAŞADIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin Fen liselerinin tanımına ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %27 (f 4/15) ile Bilim İnsanı Yetiştiren Okul tanımlamasının ilk sırayı aldığı görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Fen liseleri bilim insanı yetiştiren okullardır bence.” (Ö3, 1,1)

“Fen lisesi bilim adamı yetiştirmek üzere kurulmuş, elit öğrencilerin seçildiği bir okuldur.” (ö9,1,1)

“Gerçek anlamda eğitim verdiği pozitif bilimler alanında akademisyen, araştırmacı, bilim adamı yetiştirmeyi amaçlayan eğitim kurumudur.” (ö12,1,1)

Daha sonra %20 (f 3/15) ile Sayısal Zekâsı/Yeteneği Olanların Yetiştirdiği Okul olarak tanımlanmıştır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Fen liselerinin anlamı benim için fen ve teknolojiyle yakından ilgilenip, sayısal bilimlere ilgi duyan, bu konuda yetenekli öğrencilerin bir araya getirilip yetiştirildiği okullardır.” (ö2,1,2)

“Fen liseleri genellikle sayısal zekâsı gelişmiş insanların kendilerini geliştirmek için eğitim aldıkları lise türü.” (ö4,1,2)

“Alanı sayısal olan öğrencilerin eğitim aldıkları liselerdir.” (ö13,1,2)

Ardından %13(f 2/15) ile gereksiz ve yoğun ders programı olma, bilim yuvası olma, doktor-mühendis yetiştiren kurum olma ve amacından/işlevinden uzaklaşmış olan kurum tanımlamaları gelmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Fen lisesi çalışan, genç beyinleri mahveden bir kuruluştur. Gereksiz ve yoğun ders içerikleri ve aşırı derecede abartılan sınav hazırlığı -gereksiz test, müfredat dışı konu.” (ö1,1,3)

“Fen lisesi Türkiye’deki en zorlu okul türünün başında gelir. Gereksiz bilgilerin bulunduğu bir okuldur. Derslerde detaya girilen bölümler oldukça fazla.” (ö10,1,3)

“Fen liseleri Türkiye’nin bilim yuvaları olarak nitelendirilen kurumlarıdır, benim kafamda.” (ö6,1,4)

“Fen liseleri benim gözümde Türkiye’nin seçilmiş öğrencilerinin eğitim gördüğü bilim yuvalarıdır.” (ö8,1,4)

“Ancak ülkemizde bu okul daha çok doktor ve mühendis yetiştirmekle meşguldür.” (ö12,1,5)

“İlerideki meslek seçimi tıp veya mühendislik alanında olacak kişiler için uygun bir lise.” (ö15,1,5)

“Fen liseleri bilim adamı yetiştirmek amacından çok uzaklaşmış olup bilimden, öğrenmekten ziyade ezber, not mantığı yerleşmiş olup amaç ezberleyip yazılıdan yüksek not almak, sınavı geçmek dışında pek bir şey ifade etmemektedir.” (ö7,1,6)

“Giderek işlevini yitirmiştir. Deney ve fen bilimlerinin daha ağırlıkta olması gereken bir lisedir. Fakat günümüzde bunların üstünde yeteri kadar durulmamaktadır.” (ö11,1,6)

Katılımcılar %7 8f 1/15) oranında ise üniversite kazandıran bir kurum olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Yeteri kadar çalışırsak istediğimiz üniversiteye bizi sokabilecek yerdir.” (ö5,1,7)

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin akranlarıyla yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %40 (f 6/15) ile ilk sırayı sorun yaşamadıklarını belirtenlerin aldığı görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Herhangi bir sorun baş göstermiyor.” (ö9,2,1)

“Okuldaki arkadaşlarımızla hiçbir sorunumuz yok.” (ö10,2,1)

“Arkadaşımdan memnunum, sorun yok.” (ö15,2,1)

Daha sonra %27 (f 5/15) ile ‘bencillik’ gelmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bazen yatılı arkadaşların bencilce davranışlarıyla karşılaşıyorum.” (ö6,2,2)

“Arkadaşımla seyrek şekilde problem yaşıyorum. Bunlar kendini yanındakinden üstün görme, diğer insanların haklarını önemsememek ve bencillik.” (ö8,2,2)

Öğrencilerin akranlarıyla yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini %7 (f 1/15) ile sosyalleşememe, üniversite sınavı baskısı/stresi, gruplaşma ve dönemcilik, küçük sorunlar, başkaları üzerinden şaka yapılması oluşturmaktadır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bazı öğrenciler bu okulun sadece çalışmak ve test çözmekten ibaret olduğunu düşünüyor. Bu durum onların sosyalleşmesini engelliyor. Aile baskısı da bu durumu arttırıyor.” (ö1,2,3)

“Okulda arkadaşlarımla sayısal dersler, fen, genel kültür anlamında kendini geliştirmek yerine, üniversite sınavlarının yarattığı stresten dolayı bu sınavlara odaklanmaları, kendilerine yeni ufuklar açmaya meraklı olamayacak kadar baskı altında kalmaları beni derinden üzüyor.” (ö2,2,4)

“Yaşadığım sorunlar çok küçük şeyler ve kendi kendime çözebiliyorum.” (ö4,2,5)

“Benim yaşadığım tek sorun arkadaşlarımla genellikle şakalarını ve esprilerini başka bir kişi üzerinden yapmasıdır. Bence kendilerine bir çeki düzen vermeliler.” (ö5,2,6)

“Fen lisesinde gruplaşmalar ve yatılı-gündüzlü ayrımı var. Dönemcilik anlayışı da var. Bu yüzden pek çok dönem kavgaları ve olumsuz olaylar olmakta.” (ö11,2,7)

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin öğretmenleriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %40 (f 6/15) ile ilk sırayı sorun yaşamadıklarını belirtenlerin aldığı görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Öğretmenlerimizle genel olarak bir sorun yaşamıyoruz.” (ö6,3,1)

“Öğretmenlerimden memnunum.” (ö15,3,1)

Daha sonra %27 (f 4/15) ile öğretmenlerin yetersiz olması ve %13 (f 2/15) ile de kaba tavırlı olmaları gelmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bazı hocalar da bilgili olsa da anlatamıyor, anlatmıyor. bazı hocalar da çok bilgisiz.” (Ö14,3,2)

“Bazı öğretmenlerimiz bilgileri ne kadar iyi olsa da bize aktarmada pek başarılı değil.” (Ö1,3,2)

“Anlamadığım bir şeyi sorunca bazı öğretmenlerin verdiği karşılık hoşuma gitmiyor. Daha dikkatli olabilirler.” (Ö4,3,3)

“Bazı öğretmenlerin kabadayı tavırları veya birbirleriyle yaşadıkları sorunları bize yansıtmaları hoş değil.” (Ö7,3,3)

Öğrencilerin öğretmenleriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini %7 (f 2/15) ile öğretmen baskısı, çok ödev verilmesi, İlgisiz davranma ve Hatalarını kabul etmeme oluşturmaktadır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Öğretmenlerimizin bazıları öğrencilerle pek ilgilenmemekte.” (Ö2,3,4)

“Öğretmenler üzerimizde baskı kuruyor.” (Ö11,3,5)

“Hocalar ders konusunda çok ödev veriyor.” (Ö10,3,6)

“Bazı öğretmenlerimiz bazı yazılı sınavlarda yaptıkları hataları kabul etmiyor.” (Ö12,3,7)

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin Okul yöneticileriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %53 (f 8/15) ile ilk sırayı sorun yaşamadıklarını belirtenlerin aldığı görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okul yöneticileriyle sorun yaşamıyoruz.” (Ö3,4,1)

“Hiç sorunun olmadı.” (Ö4,4,1)

“Yöneticilerle sorun yaşamıyorum.” (Ö8,4,1)

Sosyal aktivitelerin azlığı, yapıcı yaklaşılmamasının ve Pansiyon sorunlarının %13 (f 2/15) oranında yaşanan sorunlar arasında yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okul yöneticilerimizin yönetimde pek sıkıntısı yok. Ama daha fazla etkinlik, gezi yapmalı idare. Bu konuda destek olmalı.” (Ö1,4,2)

“Sosyal faaliyetlere destek açısından ciddi sıkıntılar yaşıyoruz.” (Ö12,4,2)

“Bir yatılı olardan... Yemekhanedeki tabaklar çok pis!” (Ö10,4,3)

“Yurttaki meseleleri bir türlü çözemiyorlar. Bir sigara içilmesini bile kontrol edemiyorlar. Bilerek ve isteyerek müdahale etmediklerini düşünüyorum. Dönemcilik denen üst dönemin alt döneme baskısını durdurmuyorlar. çok sert davranıyorlar, bağırış çığırışlarla yurda giriyorlar. Daha sakin bir üslup çok iyi olurdu.” (Ö14,4,3)

“Yöneticilerin bir kısmı enerjik, istekli ve çalışkan olmasına rağmen diğer bir kısmı oturmayı tercih etmekte, sorunlara yapıcı yaklaşmamakta.” (Ö2,4,4)

“Okul yöneticilerimiz genel olarak bizimle ilgilense de bazılarının moralimizi bozan konuşmaları oluyor. Daha çok bizi teşvik etmeye yönelik olmalılar.” (Ö9,4,4)

Öğrencilerin okul yöneticileriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini %7 (f 1/15) ile isteklerinin sorgulamadan kabul edilmesini istemeleri oluşturmaktadır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“En büyük sıkıntımız ‘zeki’ diye adlandırılan bizim gibi öğrencilere sorgulamadan yapmalarını istediğimiz şeyleri kabul ettirmeye çalışmaları. Eğer sorgulamadan kabul etseydik bugün bu okulda olmazdık en başta.” (Ö6,4,5)

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin öğretmenlerinin alanlarında yeterli olup olmadıklarına ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %47 (f 7/15) oranında bazı öğretmenlerini yetersiz; %40 (f 6/15) oranında da bazı öğretmenlerinin bilgiyi aktarma konusunda sorunlu olduğunu belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bazı öğretmenlerimiz belki yetersiz, belki de aktarmada sıkıntı çekiyorlar. Okul genç beyinli öğretmenleri hak ediyor.” (Ö1,5,1)

“Her öğretmenimiz için yeterlidir demek yeterli olan öğretmenlerimiz için haksızlık etmek olur. Buradaki en büyük sorun öğretmenlerimizin kendi alanlarındaki yeteneklerini ölçmek yerine onları genel bir fen liseleri sınavı ile okullara göndermek. Yeterli bilgi birikimleri olsa bile öğrencilere aktarma durumunda büyük sıkıntılar yaşıyor.” (Ö6,5,1&2)

“Çoğunlukla yeterliler. Ama birkaç öğretmen konusunda sıkıntılarımız var. O öğretmenin girdiği ders o yıl sıkıntılı oluyor ve ileride toparlamak da hiç kolay olmuyor. Bu okullara öğretmen alınırken daha hassas davranılmalı.” (Ö7,5,1)

“Öğretmenlerimizin çoğu alanlarında yeterli ancak ... isimli hocalarımız biyoloji ve matematik konusunda tam bir rezalet.” (Ö10,5,1)

“Bazıları alanında kendini geliştirmiş, üst düzey bir bilgiye, anlayış ve kavrayışa ulaşmış olmasına rağmen, bir kısmı anlatım konusunda çok başarılı olmayan, iyi niyetli olmalarına karşın yerleri başka okullar olan öğretmenler. Öğretmenlerin fen liselerine giriş sınavlarının alanları doğrultusunda zorlaştırılması, belki de öğrenci değerlendirmelerine tabii tutulması gerek.” (Ö2,5,2)

“Öğretmenlerimiz alanlarında yeterliler ama bazıları bize aktarma konusunda sorun yaşıyor bence. Kendilerini bize göre ayarlamaları gerekiyor bence.” (Ö3,5,2)

“...yeterli bilgi birikimleri olsa bile öğrencilere aktarma durumunda büyük sıkıntılar yaşıyor.” (Ö6,5,2)

“Öğretmenlerimizin çoğu alanlarında yeterli bilgiye sahip. Ancak bilgilerini öğrencilere aktarmada problemler oluşabiliyor. Daha öğrenci seviyesinde bir anlatımla çözümlenebilir. Tabii birçoğu da çok bilgisiz! O kadar bilgisiz ki, ben anlatıyorum ya dersi arkadaşlara.” (Ö14,5,1&2)

Öğrencilerin %33'nün (f 5/15) öğretmenlerini alanlarında yeterli buldukları yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Evet yeterliler. Sorunum yok.” (Ö4,5,3)

“Bence alanının en iyisi olan öğretmenler okulumuzda çalışmaktadır.” (Ö5,5,3)

“Bence yeterli ve bu konuda herhangi bir sorun yaşamıyorum.” (Ö15,5,3)

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin Bilimsel faaliyetlere katılımlarının yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %73 (f 11/15) oranında yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bilimsel faaliyetlerin okulumuzda büyük bir önemi olması gerekiyor ama faaliyet konusunda yetersiziz” (Ö1,6,1)

“Kesinlikle hayır -yetersiz.” (Ö7,6,1)

“Bilimsel faaliyetler okulda çok az.” (Ö10,6,1)

“Ben hayal kırıklığına uğradım, çok daha fazla bilimsel aktivite istiyordum bu okula gelirken. Şu anda 4. senedeyim ve en ufak bir deney yapmadık. Gerçek anlamda fen lisesinde sıfır deney. Laboratuvarların sadece adı var, içi boş. Ya da bir-iki malzeme olsa bile hocalar tembel, bilgisiz ve kullanmıyorlar. bir bilim şenliği adı altında bir fuar düzenlendi. Ben utandım ona bilim demeye. Utanmasalar pile kablo bağlayıp ampülü yakıp sergileyeceklerdi hocalarımız. Benim için utanç verici bilimsel aktiviteler oldu. Hocalarımızın eğitimi gerekli.” (Ö14,6,1)

Öğrencilerin %27’sinin (f 4/15) bilimsel faaliyetlere katılımlarını yeterli buldukları yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Evet yeterli. Benim pek bir beklentim yok.” (Ö4,6,2)

“Kişisel olarak bir etkinliğim bulunmasa da katılım yeterli zannımca.” (Ö12,6,2)

“Bence yeterli. laboratuvarlarımızda birkaç eksik var o kadar.” (Ö15,6,2)

7. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere katılımlarının yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %60 (f 9/15) oranında faaliyetlerin yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okulda yeterince sosyal, kültürel faaliyet yapılmıyor bence.” (Ö3,7,1)

“Kesinlikle yapılmamaktadır. En başta hiçbir sosyal ve kültürel aktiviteyi barındırmamaktadır bünyesinde.” (Ö6,7,1)

“Hayır. Öğrencilerin çoğu birer odun olarak mezun olmaktadır genelde.” (Ö7,7,1)

“Hayır, geliştirilebilir. Bazı faaliyetler okulda ders kaynayacak diye olmuyor.” (Ö11,7,1)

“Okulda sosyal ve kültürel faaliyet olarak herhangi bir şey yok.” (Ö14,7,1)

Öğrencilerin %27’sinin (f 4/15) okuldaki sosyal, kültürel, sportif faaliyetleri yeterli bulduğu görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okulumuzda bu tür faaliyetlere imkân vardır, her dönem okul içi sportif turnuvalar düzenlenmektedir.” (Ö2,7,2)

“Evet, hatta fazla bile.” (Ö4,7,2)

“Okulda her yıl turnuvalar, sene sonunda ise müzik dinletileri yapılmaktadır.” (Ö9,7,2)

"Bence yeterli. Katılımlar da yeterli, bu konuda bir sıkıntı yok." (Ö15,7,2)

Katılımcıların %7'sinin (f 1/15) okuldaki sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere öğrenci katılımını düşük bulduğu; yine %7'sinin (f 1/15) yapılan faaliyetlerden haberdar olmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Okulumuz beden eğitimi öğretmeni özveri ile çalışmakta ama öğrenci sayısının azlığı katılımın düşük olmasına neden oluyor." (Ö1,7,3)

"Okuldaki sosyal ve kültürel faaliyetlerden pek haberim yok." (Ö8,7,4)

8. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin aldığı eğitimin üniversiteye yönelik beklentilerini karşılayıp karşılamadığına ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %73 (f 11/15) oranında beklentilerini karşıladığını belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Aldığım eğitim üniversiteye yönelik beklentilerimi karşılıyor." (Ö3,8,1)

"Aldığımız eğitim genel olarak belli bir düzeyin üzerinde ve konuları öğrenme bakımından oldukça iyi." (Ö9,8,1)

"Eğitim anlamında sınav sisteminin oldukça üstünde bilgiler yükleniyor." (Ö12,8,1)

"Karşılıyor. Eğitim yeterli." (Ö15,8,1)

Fen lisesindeki öğrencilerin aldığı eğitimin üniversiteye yönelik beklentilerini karşılayıp karşılamadığına ilişkin görüşlerini %27 (f 4/15) oranında beklentilerini karşılamadığı yönünde belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Kesinlikle karşılamıyor." (Ö6,8,2)

"Bir bilgisayar bilimlerine âşık öğrenci olarak lisede bölümümle ilgili en ufak bir bilgi öğrenmedim. Yurt dışında IT BİLİMLERİ lisede başlıyor, ilkokulda bile başlayan var. Daha bilimsel ve alansal eğitim görmemiz gerektiğini düşünüyorum. Öğrenciler bilgilenmek istiyorsa kısıtlanmamalı. Hocalarımız maalesef yardımcı değil. Eğitim sistemimiz yardımcı değil." (Ö14,8,2)

9. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin okul ya da eğitimleriyle ilgili yaşadıkları aksaklıklar ya da sorunların ne olduğunu tespit etmeye ilişkin görüşlerini yorumlarsak; %40 (f 6/15) oranında ulaşım sorunu yaşadıklarını belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bazılarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Yaşadığım en büyük problem ulaşım." (Ö3,10,1)

"Yatılı olmayan öğrencilerin okula ulaşımı uzun sürmektedir." (Ö11,10,1)

"Okul konumu açısından çok ters bir yerde bana göre. Açıkçası dağın başında desek yanlış olmaz." (Ö12,10,1)

Fen lisesindeki öğrencilerin %27 (f 4/15) oranında eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarına ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Notlarının ortalamasının Anadolu liselerine göre düşük olacak olması ve sınav sisteminin değişerek notlara önem verilmesi beni endişelendiriyor." (Ö5,10,2)

"Sınıfların kalabalık olması yani kontenjanların artmış olması beni rahatsız ediyor." (Ö8,10,2)

“En büyük sorun eğitim sistemimiz. Sistem adeta ben ne yaparsam bir nesli daha çöpe atarım, düşünen bireyler yerine beyninin üstü kapatılmış, örselemiş öğrencilerden bir gelecek yatırım şeklinde planlanmış. Elbette bu kadar genç nüfusa sahip bir gelişmemiş ülkenin düşünen bireylerinin olması yanlış bir şey.” (Ö9,10,2)

“Son sene yaptıkları kontenjan artışından dolayı sınıflar biraz kalabalık. Anadolu liselerinden farkı kalmamış kontenjan konusunda.” (Ö15,10,2)

Fen lisesindeki öğrencilerin %20 (f 3/15) oranında pansiyon koşullarının iyi olmadığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“... Aynı zamanda yemekler de biraz problem oluyor.” (Ö3,10,3)

“Sadece yemekler biraz daha iyi olabilirdi.” (Ö4,10,3)

“Yurt hayatında problemler olabiliyor. Yurtlarımızın durumu kötü. Yemekler iyi denetlenmiyor.” (Ö14,10,3)

% 7 (f 1/15) oranla aitlik, bilimsel projelerin yetersizliği ya da sorun yaşamadıkları gibi nedenler öğrencilerin okul ya da eğitimleriyle ilgili yaşadıkları aksaklıklar ya da sorunları oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bazı özel okullar dışında birçok okulda olduğu gibi, okulumuz bilim olimpiyatlarına hazırlık ve proje bakımından yetersiz.” (Ö2,10,4)

“Aitlik problemi. Ait olduğum yere ulaştığımda çözüleceğini umut ediyorum.” (Ö7,10,5)

“Herhangi bir sorun yok.” (Ö13,10,6)

10. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesindeki öğrencilerin okula ilişkin algılarını; %20 (f 3/15) oranla fabrika; %13 oranla fotokopi metaforlarını kullanarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bir fabrikaya benzetirim; çünkü herkesi basmakalıp aynı tip yetiştiriyor.” (Ö1,11,1)

“Fabrika. En mantıklı ve en benzer o. Çünkü mesela öğrenciler işçiysen, öğretmenler ve yöneticiler patron olabiliyor. Bunun gibi. .” (Ö4,11,1)

“Fabrika. Okuldaki öğrenciler de fabrika işçileri.” (Ö13,11,1)

“Fotokopiye. Herkese aynı bilgiyi veriyor. Farklı bir yönlendirme yok.” (Ö10,11,2)

“Fotokopi makinesi. Çünkü herkesi aynı bilgilerle dolduruyor.” (Ö15,11,2)

Öğrencilerin okula ilişkin algılarını ayrıca %7 (f 1/15) oranlarla sırasıyla fonksiyonlar, testere, döner tezgâhı, yazılı kâğıdı, elektrik süpürgesi, yaşlanmış bilge, aksayan bilgisayar, yarış atı üretim çiftliği, güneş batmayan imparatorluk ve google metaforlarını kullanarak yansıttıkları görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okulu fonksiyonlara benzetiyorum. Tabii ki daha aktif ve canlıyız. Ama her okulun belli bir denklemi var ve biz 9.sınıfta okula girip, yani işleme sokulup 12.sınıfta onlar bize ne verirlerse onu alıp gidiyoruz. Bu işlemlerden bazıları bizi bir kalıba sokmaya çalışmak oluyor, bazıları açılmamızı sağlıyor ama mezun olduktan sonra hepimiz aynı işlemde geçmiş oluyoruz sonuçta.” (Ö3,11,3)

“Testereye benzetirim. Çünkü bizi şekil almamış bireyler olarak alıyor ve istedikleri gibi bize şekil veriyor. Yani okuldaki öğretmenlerimizin düşünce şekillerine sahip bir şekilde çıkıyoruz bu kapılardan.” (Ö6,11,4)

“Aşçısı pek becerikli olmayan bir döner tezgâhı. Her ne kadar etin bir kısmı pişip amaçlarına uygun parçalar haline gelseler de, bir kısmı iyi pişemeyip veya yanıp, pişirmeye uygun olmasına rağmen heba olmaktadır.” (Ö2,11,5)

“Zorluk derecesi yüksek olan yazılı kâğıdı.” (Ö5,11,6)

“Elektrik süpürgesi. Merakımızı, düşünme yeteneğimizi, umutlarımızı sömüren, hayatımızı mengenerler, kurallar arasına sıkıştırır, içi çürük kokan bir makine. Yenilikler, yeni fikirler, düşünmek yok. Kurallar, formüller var sadece.” (Ö7,11,7)

“Okulumuz yaşlanmış bir bilge gibi. Çünkü okulumuz fiziki olarak çökmüş gibi görünmesine karşın aldığımız eğitim gayet iyi.” (Ö8,11,8)

“Aksayan bir bilgisayara benzetilebilir. Genel olarak problemler çözülüp işleniş düzenlenmeye çalışılsa da sürekli problemler ortaya çıkıyor.” (Ö9,11,9)

“Yarış atı üretim çiftliği.” (Ö11,11,10)

“Güneş batmayan imparatorluk. Sebebi uzun süre en donanımlı öğrencileri yetiştiren ve bulunduran kurum. Son yıllarda İngiltere gibi sallantılı dönemler geçirmekte; Mesela sınav sistemi, dershaneler, OBP Puanı değişimi.” (Ö12,11,11)

“Google. Sınırsız bilgi kaynağı yani. Ne kadar iyi araştırırsanız o kadar iyi sonuçlar elde edersiniz. Nereye yönlenmek isterseniz oraya gitmenizi sağlar. Spam sonuçlarla da karşılaşsınız ama bunları boş verip doğruya yönlenebilirsiniz.” (Ö14,11,12)

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN FEN LİSESİNDE YAŞADIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin fen liselerinin tanımına ilişkin görüşlerini genel olarak yorumlarsak; %13 (f 2/15) ile üstün zekâlı öğrencilerin eğitim-öğretim almaları için yapılan eğitim kuruluşu olduğu tanımının ilk sırayı aldığı görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Üstün zekâlı öğrencilerin eğitim-öğretim almaları için yapılan eğitim kuruluşudur.” (Ö3,1,1)

“Üstün zekâlı öğrencilerin eğitim gördüğü akademik liselerdir. Ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda potansiyel olarak ihtiyaç karşılayan kurumlardır.” (Y3,1,1)

%7 (f 1/15) ile de üniversitelere öğrenci hazırlayan liseler olduğu; seçilen öğrencilerle seçme haklarını kazanmış görünen öğrencilerden oluştuğu; sayısal derslerin ağırlıkta olduğu, araştırmacı ve sorgulayıcı öğrencilerin bulunduğu orta öğretim kurumları olduğu; zeki, çalışkan öğrencileri üniversite kazanma çabası ile sistem içinde bu arzu ve artılarını yok eden okullar olduğu; sadece test çözmek için öğrenciler yetiştirilen uygulama ve bilim üretmen bir yer olduğu tanımları yer almaktadır. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Üniversitelere öğrenci hazırlayan liseler.” (Ö1,1,2)

“Seçilen öğrencilerle seçme haklarını kazanmış görünen öğrencilerden oluşuyor.” (Ö2,1,3)

“Sayısal derslerin ağırlıkta olduğu, araştırmacı ve sorgulayıcı öğrencilerin bulunduğu orta öğretim kurumlarıdır.” (Ö4,1,4)

“Fen liseleri zeki, çalışkan öğrencileri üniversite kazanma çabası ile sistem içinde bu arzu ve artılarını yok eden okullardır.” (Y1,1,5)

“Fen liseleri, fen alanında başarılı öğrencilerin öğrenim gördüğü bir lisedir. Sayısal zekaları güçlü öğrencilerin seçilerek geldiği liselerdir. Bu liselerin kuruluş amacı güzel ama zamanla sınav sisteminin azizliği ile öğrenciler sadece test çözmek için yetiştiriliyor. Uygulama ve bilim üreten bir yer değil.” (Y2,1,6)

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin öğrencilerle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri genel olarak yorumlarsak; %13 (f 2/15) ile, öğrencilerin sosyalleşemediklerinden kaynaklanan, Başarıya koşullanıp doyumsuz olmalarından kaynaklandığını ifade edebiliriz. Yine %13 ile Sorun yaşamadıklarını belirttikleri tabloda görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“En büyük sorun; doyumsuzluk-başarı doyumsuzluğu- ve sosyalleşememe.” (Y1,2,1)

“Hep verilmeyi, almayı isteyen bir öğrenci potansiyeline ve kültürüne sahipler. Egoist ve bencil olup paylaşımcı değiller. Sosyal ilişkilerde zayıflardır.” (Y2,2,1)

“Öğrenciler daha çok başarıya koşullanmış bir şekilde, aksi takdirde öğrencilerde yoğun kaygı durumları ortaya çıkıyor. Çözüm önerisi sistem hep böyle seçme, eleme, en iyisini alma şeklinde devam ettiği sürece bir çözüm göremiyorum.” (Ö2,2,2)

“En büyük sorun; doyumsuzluk-başarı doyumsuzluğu- ve sosyalleşememe.” (Y1,2,2)

%7 (f 1/15) ile de Kendilerine çok güvenmeleri, Egoist ve bencil olmaları ve Düzen-sorumluluk kavramlarının eksikliği sorunlarının olduğu ifade edilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Öğrenciler her konuda kendilerine güveniyorlar. Bu güzel ama bazen sınırları ayarlayamaya-biliyorlar. Rehberlik çalışmaları çözüm olabilir.” (Ö4,2,4)

“Hep verilmeyi, almayı isteyen bir öğrenci potansiyeline ve kültürüne sahipler. Egoist ve bencil olup paylaşımcı değiller. Sosyal ilişkilerde zayıflardır.” (Y2,2,5)

“Fen lisesi öğrencisi hedefi olan öğrenciler olduğu için hiçbir disiplinlik olay yok. Ancak her şeyi aileleri çocukları adına yaptığı için düzen-sorumluluk kavramı eksik. Diğer liselerden bu yönüyle farklı.” (Y3,2,6)

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin meslektaşlarıyla yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri genel olarak yorumlarsak; %20 (f 3/15) ile sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Sorun yaşadığımız söylenemez. Ancak bazen görüş ve bakış açısı farkları olabiliyor. Bu da normaldir.” (Ö3,3,1)

“Hiçbir sorunum yoktur.” (Ö4,3,1)

%13 (f 2/15) ile Anti-sosyal oldukları ifade edilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Zamanla öğretmenlerimiz öğrencilere benziyor onlar da doyumsuz ve anti sosyal bir yapıya bürünüyorlar.” (Y1,3,2)

“Öğretmenlerde de sosyal ilişkiler pek o kadar gelişmiş değildir. Akademik ve bilimsel dünyanın içerisinde kimlik ve kişilik kazanma eğilimleri öne çıkmaktadır.” (Y3,3,2)

%7 (f 1/15) ile de doyumsuz olmaları ve öğretim boyutuna ağırlık verip eğitim boyutunu ihmal etmeleri yaşanan sorunlar arasında yer aldığı belirtilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Zamanla öğretmenlerimiz öğrencilere benziyor onlar da doyumsuz ve anti sosyal bir yapıya bürünüyorlar.” (Y1,3,3)

“Öğretmenler sadece öğretim boyutuna ağırlık verip eğitim boyutunu ihmal etmektedirler. Onlara göre en iyi öğrenci en başarılı öğrencidir. Her ne kadar bu inkâr edilse de bu böyle oluyordur.” (Y2,3,4)

“Öğrencileri fen liseliler diye etiketleyip bunun dışına çıkmadıklarını düşünüyorum. siz yaparsınız, siz yapmalısınız diye sürekli bir güdüleme.” (Ö2,3,5)

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin öğrenci velileriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri genel olarak yorumlarsak; %20 (f 3/15) ile başarı odaklı/doyumsuz olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Veliler ilköğretim başarı modundan çıkmayan. Başarıya alışmış, başarısızlık durumunda kaygılanan.” (Ö2,4,1)

*“Yine aynı başarı doyumsuzluğu. Çocuklarını yarış atı gibi görmeleri başarısızlığı asla kabullenememe.” (Y1,4,1)
“Veliler çocuklarını bir makine gibi görüp sürekli çalışmalarını istiyor. Bu yönüyle çatışmalar yaşanabiliyor.” (Y2,4,1)*

%7 (f 1/15) ile de beklentilerinin yüksek olması, öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmalarına izin vermemeleri, katılımcı olmamalarının yaşanan sorunlar arasında yer aldığı belirtilmiştir. Yine %7 (f 1/15) ile de Sorun yaşanmadığı görüşü belirtilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Veli beklentilerinin yüksek olması bazen öğrencileri olumsuz etkiliyor.” (Ö1,4,2)

“Derslere daha çok önem verdiklerinden, sosyal etkinliklere katılmalarına izin vermiyorlar. çözüm sosyal etkinliklerin öneminin anlatılması.” (Ö3,4,3)

“Veli potansiyeli genelde eğitilmiş kültürlü ama okula karşı katılımcı değiller. Hep devletten beklentileri yüksektir.” (Y3,4,4)

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin okulda görev yapan öğretmenleri mesleki olarak yeterli görüp görmediklerine ilişkin görüşleri genel olarak yorumlarsak; %33 (f 5/15) ile öğretmenleri alanlarında yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda verilmiştir:

“Çoğu öğrenci dersimi çok gerekli görmediği için yeterli görüyorum. Öğretmeni, öğrenci çalışmaya iter diye düşünüyorum.” (Ö4,5,1)

“Gayet yeterliler.” (Y1,5,1)

“Öğretmenleri yeterli buluyorum. İstese de istemese de çalışmak zorunda çünkü çocuklar zorluyor.” (Y2,5,1)

“Öğrenci hazır bulunuşluğu açısından zaten akademik olarak kendilerini geliştirmektedirler. Bu bir süreç olup tecrübelerle elde edilmeye çalışılmaktadır.” (Y3,5,1)

%7 (f 1/15) ile Yeterince hizmet içi eğitim verilmediği ve Yine %7 (f 1/15) ile de Yeni ve farklı beceriler geliştirme gereksinimi duydukları yönünde görüş belirtilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Yeni ve farklı beceriler geliştirmek.” (Ö1,5,2)

“Yeterince hizmet içi eğitimlerin olmadığını, yapılanların da yapılıyor diye yapıldığını düşünüyorum.” (Ö2,5,3)

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Fen lisesi öğretmen ve yöneticilerin bilimsel faaliyetlere katılma ve bunları sürdürme konusunda sorun yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin görüşleri genel olarak yorumladığımızda bilimsel faaliyetlere katılma ve bunları sürdürme konusunda %27 (f 4/15) oranla sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Evet, bu konuda teşvik yeterli değil.” (Ö2,6,1)

“Bulmuyorum. Çünkü bilimsel proje ve benzerlerindeki başarıların karşılığı ödülü yetersiz oluşudur.” (Y1,6,1)

“Okulun amacı bilimsel projeleri faaliyetleri öne çıkarmak ama gerçekte öyle olmayıp geleceğini düşündüklerinden LYS sınavlarını öne almaktadır.” (Y2,6,1)

“Yeterince yapıldığı kanaatindeyim. Ama fen liselerinin misyonuna uygun olarak daha çok yapılması gerekiyor. Bunun da eğitim ve sınav sisteminin değiştirilmesinde görüyorum.” (Y3,6,1)

Katılımcıların %13 (f 2/15) ile bu konuda sorun yaşanmadığı belirtirken katılımcılar %7 (f 1/15) ise alanlarında bilimsel faaliyet yapılmadığı belirtilmiştir.

7. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Genel olarak fen lisesinde çalışan yönetici ve öğretmenler okul ve öğretimle ilgili %13 (f 2/15) oranla sık sistem değişikliği ve paydaşların isteksizliği ve %7 (f 1/15) ile de uzaklık ve sosyalleşme konularında sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Devamlı sistem değiştiği için sorunlar yaşamaktayız. Devletin bir eğitim politikası olmalıdır.” (ö3,7,1)

“Önemli bir problem yok. Sadece sınav sisteminin at yarışına döndürmesinden başka.” (Y3,7,1)

“Öğrencilerin daha istekli ve coşkulu olması gerekir. Severek ve isteyerek öğrenme gerçekleşmeli.” (ö1,7,2)

“Okuldan beklentilerin yalnızca kısıtlı ve sınırlı olan imkânlarla idarecilerden beklenmesi ancak okul içi ve dışı paydaşların ait olma ve paylaşma ve katılımcı duyguları da o kadar zayıftır.” (Y2,7,2)

“Okulun uzaklığı dışında bir sorun yok.” (ö4,7,3)

“En büyük sorun sosyalleşme. Hayatı öğrenme konusundan etkin çalışma yapmak.” (Y1,7,4)

8. Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Okul” kavramını nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak amacıyla katılımcılardan okulu bir ‘şeye’ benzetmeleri istenmiştir. Okul örgütünün mevcut yapısını tanımlamak için, yönetici ve öğretmenlerin kullandığı metaforlar aşağıda verilmiştir:

“Uzay gemisi. Yolcuları öteki gezegene taşıyor.” (ö1,8,1)

“Test-matik gençler.” (ö2,8,2)

“Araba. Çalışırsa gider.” (ö3,8,3)

“Bir çeşit fabrika; biraz farklı modellerde ürünler yetiştiriyor.” (ö4,8,4)

“Canlı olarak inek, makine olarak computer. İnek çünkü sürekli ders çalışıyorlar; computer çünkü sadece verdiklerinizi alabiliyorsunuz.” (Y1,8,5)

“Su değirmeni misali gibi.” (Y2,8,6)

“Makine çünkü eğitim sistemi öyle.” (Y3,8,7)

DOKÜMAN ANALİZİ

1997 yılında Antalya Merkez Kaleiçi mevkiinde eğitim öğretime başlayan Yusuf Ziya Öner Fen Lisesi Antalya'nın ilk ve en başarılı fen lisesi olma özelliğini taşımaktadır. 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılında İl Milli Eğitim Müdürü Süleyman AKYÜZ' ün Antalyalılara yapmış olduğu çağrı üzerine Yusuf Ziya Öner adına oğlu Ziya Denizhan ÖNER para bağışında bulunmuş ve böylece Yusuf Ziya Öner Fen Lisesi adıyla eğitim ve öğretime başlamıştır. 2003 yılında Döşemealtı ilçesi, Yeşilbayır mahallesindeki yeni binasına taşınmış olup eğitim faaliyetlerine burada devam etmektedir. Türkiye'nin değişik yerlerinden gelen öğrenciler Antalya Yusuf Ziya Öner Fen Lisesi'nde eğitim görmektedirler. Okul fen alanları eğitimine dayalı dört yıllık yatılı ve karma eğitim vermektedir. Okulun bulunduğu yer Antalya merkeze 20 km uzaklıkta olup yeni bir yerleşim yerindedir (MEB, 2013a)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Nitel olarak bütüncül tek durum desenli durum çalışması olarak tasarlanan bu çalışmada Fen Lisesinde yaşanan sorunlar okulun öğretmen, öğrenci ve yöneticilerinin bakış açısıyla belirlenmiş ve sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırma bulgularına göre genel olarak katılımcılar Fen Lisesini bir bilim yuvası olarak tanımlarken; aynı zamanda bu amacından uzaklaşmış görmektedirler. Bunun sebebi olarak fen liselerinin başarı ölçütü olarak üniversiteye yönelik beklentileri karşılamak olduğunda hemfikirlerdir. Ayrıca, ailelerde ve okulda yaşanan başarılı olma baskısının, öğrencilerin stres ve kaygılarını arttırdığını; sosyalleşmelerine de engel olduğunu belirtmektedirler. Bu bulgu Edirne Fen Lisesi rehberlik seviyesi tarafından yapılan çalışma sonucu ortaya çıkan 'Öğrencilerin sosyal faaliyetlere olan gereksinimleri okulun en önemli sorunu olarak belirtilmiştir.' bulgusuyla tutarlılık göstermektedir (Edirne Fen Lisesi, 1999).

Katılımcıların büyük çoğunluğu aynı zamanda sosyal kültürel ve sportif faaliyetleri ve bunlara katılımı yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu; Fen Liseleri Daire başkanlığının yaptığı çalışmada ortaya çıkan, Türkiye genelinde düzenlenen sportif faaliyetlerde en başarısız olan okulların fen liselerinin olduğu bulgusuyla tutarlılık içindedir (MEB, 2001).

Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin, öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde en çok rahatsız oldukları nokta 'bencillik' olarak ifade edilmiştir. Bu bulgu Halpin'in (1967) okulun yakın, içten ve candan ilişkilerin olduğu ya da olması gereken bir örgüt olduğu görüşünü desteklemediği söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre öğrenciler öğretmenleriyle yaşadıkları en temel sorunu, bazılarının alanlarında yetersiz olmaları; bazılarının da bilgilerini aktarmada yetersiz olmaları şeklinde belirtmişlerdir. Bu bulgunun, Bağran'ın (2003), 'Fen Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bu Okullardan Beklentileri' adlı çalışması sonucunda, ortaya çıkan Fen Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, 'öğretmenin bilgi ve birikimine önem verdiği' bulgusuyla tutarlı olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucu ortaya çıkan bir diğer bulgu da, pansiyonda kalan öğrencilerin yemekler ve diğer koşullar konusundaki rahatsızlıklarıdır. Öğrencilerin Pansiyon yemeklerinden memnun olmaması Karataş ve Atıcı'nın (2014). "Sınavla Öğrenci Alan Ortaöğretim Okullarının Pansiyonunda Kalan Öğrencilerin Pansiyonla İlgili Görüşleri" adlı çalışmasındaki öğrencilerin Pansiyonda temizlik ve yemeklerden memnun olmamaları yönündeki görüşleriyle tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonucu ortaya çıkan bulgulardan biri de öğrencilerin bilimsel faaliyetlere katılımı yetersiz bulmaları ve laboratuvarların 'kilimli' olmasından, kullanılmamasından şikâyetçi olmalarıdır. Aynı konuda yine Bağran'ın (2003) 'Fen Lisesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bu Okullardan Beklentileri' adlı çalışması sonucunda ortaya çıkan

öğrencilerin okulda bilimsel faaliyetlerle ilgili beklentilerinin yüksek olduğu, aynı zamanda da teorik bilgilerden öte bol bol deney yaparak tartışarak bir konuyu öğrenmek istedikleri bulgularıyla tutarlı olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda dikkat çeken bir diğer bulgu ise öğretmenler alanlarında yeterli ve nitelikli, Yeni ve farklı beceriler geliştirme gereksinimlerini karşılayan hizmet içi eğitim alamamaktan rahatsızdır. Bu bulgular, Günbayı ve Taşdöğen'in (2012) "ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları üzerine görüşleri: bir durum çalışması" adlı çalışmasındaki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları ile ilgili belirttikleri öneri ve beklentiler arasından; hizmet içi eğitim programlarının sayıları artırılmalı, hizmet içi eğitim Programlarının çeşitleri artırılmalı, hizmet içi eğitim programları öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmeli şeklindeki görüşleriyle tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonucu dikkat çeken bulgulardan biri de, katılımcıların büyük çoğunluğunun ortak sorunlarından biri olan okulun yerleşim yeri ve ulaşım problemidir. Bu durumun Yusuf Ziya Öner Fen Lisesinde okulun tarihsel gelişimi ile ilgili yapılan doküman analizinde ulaşılan "Okulumuzun bulunduğu yer Antalya merkeze 20 km uzaklıkta olup yeni bir yerleşim yerindedir." bilgisiyle tutarlı olduğu görülmektedir

Bilim yuvası niteliği taşıması beklenen Fen Liselerinin en büyük sorunlarından biri, bu okullarda araştırma ve deneye dayalı, bilim üreten eğitimden uzaklaşmasıdır. Bu durumun kaynağı olarak, üniversite sınavında başarılı olma kaygısı görülmektedir. Bilimsel projelere katılımın üniversiteye girişte ek puan getirmesi bu soruna çözüm getirebilir. Bu faaliyetleri teşvik edip yürütecek, öğrencilerin beklentilerini karşılayacak nitelikte öğretmenlerin, uygun hizmet içi eğitimle yetiştirilip Fen Liselerinde görev almalarının sağlanması da çözüme katkı sağlayacaktır.

Başarı ve sınav kaygısının yarattığı baskı bir diğer sorundur. Bu sorun etkili Rehberlik çalışmalarıyla çözülebilir. Etkili Rehberlik hizmetleriyle öğrencilerin daha sağlıklı sosyal ilişkiler kurmaları ve sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere katılımları sağlanabilir.

Yatılı öğrencilerin pansiyonda yaşadıkları sorunları, rehberlik servisi ve okul yönetiminin işbirliği içinde çözebileceği düşünülmektedir.

Okulun ulaşım sorunu yerel yönetimlerin ulaşım hizmetleriyle işbirliğine gidilerek kolaylıkla çözülebilir.

Sistemin sürekli değişmesi sonucu yaşanan sorunlar ise ancak devletin siyaset üstü bir eğitim politikasının olması ile çözüme kavuşabilir.

Not : Bu çalışma 24-26 Nisan 2015 tarihlerinde Antalya'da 16 ülkenin katılımıyla düzenlenen 6th International Congress on New Trends in Education- ICONTE' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bağran, Oğuz (2003) Fen lisesinde öğrenim gören öğrencilerin bu okullardan beklentileri (Trakya üniversitesi açık erişim sistemi) <http://193.255.140.91:8080/jspui/handle/1/57>

Cohen, L., Mannion, L. And Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. UK: Routledge, Taylor & Francis Group.

Doğan M. , Oruncak B., Günbayı İ., "Problems and solutions for high school physics In Turkey", Physics Education, vol.37, pp.543-546 , 2002

Edirne Fen Lisesi (1999); *Öğrenci Sorunları* Edirne Süleyman Demirel Fen Lisesi Rehberlik Servisi tarafından yapılan 11.11.1999 tarihli çalışma, Edirne.

Günbayı, İ. & Taşdöğen, B. (2012). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları üzerine görüşleri: bir durum çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 87-117

Halpin, A. (1967). *Theory and research in administration*. New York: Macmillan.

MEB. (1999). *Fen liseleri yönetmeliği*.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/54/01/868957/dosyalar/2014_10/14021851_27095206_fenlisesi_yonetmeli.pdf adresinden elde edildi.

MEB. (2001). *Liseler Arası Faaliyetler*. MEB fen liseleri daire başkanlığı. Faaliyet değerlendirme raporu Ankara.

MEB (2013a). *Fen lisesinin kuruluşu tarihçesi*.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/119664/dosyalar/2013_07/08114555_fenlisesinnkurulutar_hes.pdf adresinden 10.04.2015 tarihinde elde edilmiştir.

MEB. (2013b). *MEB 2012-2013 istatistikleri*.

http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2012_2013.pdf adresinden 10.04.2015 tarihinde elde edilmiştir.

MEB. (2013c). *Antalya fen lisesi bilgileri*. <http://antalyafenlisesi.meb.k12.tr/> adresinden 10.04.2015 tarihinde elde edilmiştir

Miles, M.B & Huberman, M.A. (1994). *Qualitative analysis: An expanded source book* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage

Karataş S., Atıcı M., (2014). Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okullarının pansiyonunda kalan öğrencilerin pansiyonla ilgili görüşleri. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 4 (2): 167-177.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yin, R. K. (2012). *Applications of case study research* (Third Ed.). London: Sage Publications Ltd.